നിരാകരണപത്രം

(Disclaimer)

പ്രാദേശികഭാഷയിൽ വിവർത്തനം ചെയ്ത വിധിന്യായം നിർമ്മിത ബുദ്ധ്യാധിഷ്ഠിത വിവർത്തന ഉപകരണത്തിൻറെ സഹായത്തോടെയും കേരള ഹൈക്കോടതിയിലെ ഐ.റ്റി. ഡയറക്ടറേറ്റ് സാധൂകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. എന്നിരുന്നാലും, ഇതിൻറെ ഉള്ളടക്കത്തിൽ ആശയപരമായോ സാംഗത്യപരമായോ വ്യാകരണപരമായോ ആഖ്യാനപരമായോ തെറ്റുകൾ കടന്നു കൂടാൻ സാധ്യതയുള്ളതാണ്. ഈ തർജ്ജമ കേവലം വ്യവഹാരകക്ഷികളുടെയും പൊതുജനങ്ങളുടെയും പൊതുവായ അറിവിലേക്ക് ഉപയോഗപ്പെടുത്തുവാൻ വേണ്ടി മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. ഔദ്യോഗികവും പ്രായോഗികവുമായ എല്ലാ ആവശ്യങ്ങൾക്കും വിധി നിർവഹണ നടപ്പാക്കലുകൾക്കും പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിൻറെ ഇംഗ്ലീഷ് പതിപ്പ് ആധികാരികവും അന്തിമവും ആയിരിക്കും.

[2021] 7 എസ്.സി.ആർ 768

ജയ്പൂർ സില്ലാ ദുഗ്ധ് ഉത്പ്പാദക് സഹ്കാരി സംഘ് ലിമിറ്റഡ് & മറ്റുള്ളവർ

വേഴ്സസ്

മെസ്സേർസ് അജയ് സെയിൽസ് & സപ്ലയേഴ്സ്

(2021-ലെ സ്പെഷ്യൽ ലീവ് പെറ്റീഷൻ (സിവിൽ) നമ്പർ 13520)

2021 സെപ്റ്റംബർ 9

[ജസ്റ്റിസ് എം.ആർ ഷാ, ജസ്റ്റിസ് അനിരുദ്ധ ബോസ്]

1996-ലെ ആർബിട്രേഷൻ ആൻഡ് കൺസിലിയേഷൻ നിയമം –വകുപ്പ് 11-ഉം വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ്(5)-ഉം ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനോട് ചേർത്തുവായിക്കുമ്പോൾ-ആർബിട്രേറ്ററുടെ നിയമനം - 31.03.2015-ന്, എതിർകക്ഷിയും ഹർജിക്കാരൻ-സഹ്കാരി സംഘവും പാലും വെണ്ണയും വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനായി ഒരു വിതരണക്കരാറിൽ ഏർപ്പെട്ട - ഇരുകക്ഷികൾക്കുമിടയിൽ തർക്കം ഉടലെടുത്തു - വിതരണക്കരാറിന്റെ 13-ാം ഖണ്ഡത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള, ആർബിട്രേഷനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഖണ്ഡത്തിൽ, കരാറിനെ സംബന്ധിച്ചോ അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ടോ ഉണ്ടാകുന്ന എല്ലാ തർക്കങ്ങളും അഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങളും കരാർ പ്രകാരം നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ള ഏക ആർബിട്രേറ്ററായ, ഹർജിക്കാരനായ സംഘത്തിന്റെ ചെയർമാന് റഫർ ചെയ്യണമെന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു - എതിർകക്ഷി കരാറിലെ 13-ാം ഖണ്ഡം അനുസരിച്ച് ആർബിട്രേറ്റർ-ചെയർമാനെ സമീപിച്ചു - ആർബിട്രേഷൻ നടപടികൾ നടന്നു കൊണ്ടിരുന്ന സമയത്ത്, നിയമത്തിലെ 11-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയോഗിക്കണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ട് എതിർകക്ഷി ഹൈക്കോടതിയെ സമീപിച്ചു -മുൻ ജില്ലാ-സെഷൻസ് ജഡ്ജിയെ ആർബിട്രേറ്ററായി ഹൈക്കോടതി നിയമിച്ചു -കരാറിലെ 13-ആം വകുപ്പിൽ പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്ന ആർബിട്രേറ്ററെ കൂടാതെ മറ്റൊരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിച്ചതിൽ ഹൈക്കോടതിയ്ക്ക് പിഴവ് സംഭവിച്ചുവെന്ന് ഹർജിക്കാരൻ സുപ്രീം കോടതിയിൽ വാദിച്ചു-വിധിച്ചത്: വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5) ഏഴാം

ഷെഡ്യൂളിനോട് ചേർത്തുവായിക്കുമ്പോൾ, ആർബിട്രേറ്റർ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുള്ള ഏതെങ്കിലും വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്ന വ്യക്തിയാണെങ്കിൽ, പ്രസ്തുത വ്യക്തി ഒരു ആർബിട്രേറ്ററായി പ്രവർത്തിക്കാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആകും എന്ന് വ്യക്തമാണ് -വിവിധ വിധിന്യായങ്ങളിലൂടെ സുപ്രീം കോടതി വ്യവസ്ഥാപിതമാക്കിയ നിയമം പ്രയോഗിക്കുകയും നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളുമായി ചേർത്ത് വായിക്കും വിധം 12-ാം വകുപ്പിൽ ഉപവകുപ്പ് (5) ഉൾപ്പെടുത്തിയതിന്റെ ലക്ഷ്യവും ഉദ്ദേശ്യവും കണക്കിലെടുക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ, ഹർജിക്കാരായ സംഘത്തിന്റെ ചെയർമാൻ ആർബിട്രേറ്റർ ആയി തുടരാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആണെന്ന് തീർച്ചയാണ് -ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ 'ചെയർമാൻ'എന്ന വാക്ക് പ്രത്യേകമായി പരാമർശിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിലും, ഖണ്ഡം 1; ഖണ്ഡം 2; ഖണ്ഡം 5; ഖണ്ഡം 12 എന്നിവയിലെ വ്യവസ്ഥകളിൽ അത് ഉൾപ്പെടുന്നതിനാൽ ആ പദവിയിൽ ഉള്ള വ്യക്തി 'അയോഗ്യൻ' ആയി മാറും -ഏക ആർബിട്രേറ്റർ-ചെയർമാൻ ആ പദവിയിൽ പ്രവർത്തിക്കാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആകുന്നതോടെ, അദ്ദേഹത്തിന് ഏക ആർബിട്രേറ്ററായി തുടരാനുള്ള അധികാരം നഷ്ടപ്പെടും - അതിനാൽ, ഏക ആർബിട്രേറ്ററെ കൂടാതെ മറ്റൊരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിച്ചതിൽ ഹൈക്കോടതിയ്ക്ക് പിഴവ് സംഭവിച്ചിട്ടില്ല.

പ്രത്യേകാനുമതി ഹർജികൾ തള്ളിക്കൊണ്ട് ഈ കോടതി വിധിച്ചത്:

1. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5) ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനോട് ചേർത്തുവായിക്കുമ്പോൾ, ആർബിട്രേറ്റർ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുള്ള ഏതെങ്കിലും വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്ന വ്യക്തിയാണെങ്കിൽ, അദ്ദേഹം ഒരു ആർബിട്രേറ്ററായി പ്രവർത്തിക്കാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആകുമെന്ന് വ്യക്തമാണെന്ന് ഭാരത് ബ്രോഡ്ബാൻഡ് നെറ്റ്വർക്ക് ലിമിറ്റഡ് കേസിൽ കോടതി നിരീക്ഷിച്ചിരുന്നു. പ്രസ്തുത വ്യക്തി, നിയമത്തിന്റെ കണ്ണിൽ 'അയോഗ്യൻ' ആയി മാറുന്നതോടെ, അദ്ദേഹത്തിന് നിയമാനുസൃതമായി തന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നിർവഹിക്കാൻ കഴിയുകയില്ല. ഒരു വ്യക്തി ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കപ്പെടാൻ അയോഗ്യനാകുമ്പോൾ, ആ ആർബിട്രേറ്ററുടെ മുൻപാകെ തന്നെ അയാളുടെ നിയമനം ചോദ്യം ചെയ്യേണ്ട കാര്യമില്ലെന്നും പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിൽ നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. അതായത്, വകുപ്പ് 12(5)-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ

പ്രകാരം ഒരു വ്യക്തി ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കപ്പെടാൻ അയോഗ്യൻ ആകുന്നതോടെ, നിയമപ്രകാരം പ്രസ്തുത വ്യക്തിയ്ക്ക് ആർബിട്രേറ്ററുടെ ചുമതല നിർവഹിക്കാൻ സാധിക്കാതെയാകുകയും ഈ ഘട്ടത്തിൽ അയാൾക്ക് നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 14(1)(a) ബാധകമാകുകയും ചെയ്യും; പ്രസ്തുത വ്യക്തിയുടെ അധികാരം തനിയെ റദ്ദാകുന്ന മുറയ്ക്ക് അയാൾക്ക് പകരം മറ്റൊരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കാവുന്നതാണ്. [ഖണ്ഡിക 7][780-D-G]

2. 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 58 പ്രകാരം, കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള തർക്കം പരിഹരിക്കേണ്ടത് രജിസ്ട്രാർ മാത്രമാണെന്നും 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ 30-ാം ബൈലോ ബാധകമാകുന്നത് മൂലം ഒരു കോടതിക്കും അധികാരപരിധി ഉണ്ടാകില്ലെന്നും അതിനാൽ തർക്കം മുൻ ജില്ലാ ജഡ്ജിക്ക് റഫർ ചെയ്ത നടപടിയ്ക്ക് സാധുതയില്ലെന്നുമുള്ള ഹർജിക്കാരുടെ വാദത്തിൽ കഴമ്പില്ല. ആർബിട്രേഷൻ നിയമം ഒരു പ്രത്യേക നിയമമാണെന്ന കാര്യത്തിൽ സംശയമില്ല. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5) പോലും ഒരു തടസ്സ ഖണ്ഡമാണ്. 31.03.2015-ലെ വിതരണക്കരാറിൽ, കക്ഷികൾക്കിടയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന തർക്കങ്ങൾ ആർബിട്രേഷൻ വഴി പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു വ്യവസ്ഥയുണ്ട്. 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 58 നിലനിൽക്കുമ്പോഴും, കരാർ പ്രകാരം നിയോഗിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ആർബിട്രേറ്റർ -ചെയർമാൻ മുഖാന്തിരം തർക്കം പരിഹരിക്കാൻ കക്ഷികൾക്കിടയിൽ ധാരണയുണ്ട്. 31.03.2015 തീയതിയിലുള്ള കരാറിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ധാരണയും ആർബിട്രേഷൻ സംബന്ധിച്ച ഖണ്ഡവും പിന്തുടരാൻ കക്ഷികൾ ബാധ്യസ്ഥരാണ്. അതിനാൽ, നിലവിലെ കേസിൽ, 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 58 ഒരു തരത്തിലും ബാധകമാകില്ല, എന്ന് മാത്രമല്ല ആർബിട്രേഷൻ നിയമത്തിന് കീഴിൽ ഒരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുന്നതിന് അത് തടസ്സമാകുകയുമില്ല. [ഖണ്ഡിക 7.1][780-G-H][781-A-C]

3. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5) ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനോട് ചേർത്തുവായിക്കുമ്പോൾ, ഹർജിക്കാരൻ-സഹകരണ സംഘത്തിലെ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട അംഗമായ ചെയർമാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആണെന്ന് പറയാൻ കഴിയുമോ ഇല്ലയോ എന്നതാണ്

അടുത്തതായി പരിഗണിക്കേണ്ട ചോദ്യം. നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ 'ചെയർമാൻ' എന്ന് പരാമർശിച്ചിട്ടില്ലെന്നും മാനേജർ, ഡയറക്ടർ അല്ലെങ്കിൽ മാനേജ്മെന്റിൽ പങ്കാളിയായ വ്യക്തി എന്നിവർ മാത്രമേ അയോഗ്യരാണെന്ന് പറയാൻ കഴിയൂ എന്നുമാണ് ഹർജിക്കാരന്റെ വാദം. ഈ വാദത്തിന് യാതൊരു സാധുതയുമില്ല. നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കേണ്ട വിധത്തിൽ, വകുപ്പ് 12-ൽ ഉപവകുപ്പ് (5) ഉൾപ്പെടുത്തിയതിന്റെ ഉദ്യേശം മനസ്സിലാക്കി വേണം, പ്രസ്തുത വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന അയോഗ്യത/അർഹതയില്ലായ്മ അതിന്റെ പൂർണ്ണ അർത്ഥത്തിൽ മനസ്സിലാക്കാൻ. ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ 'നിഷ്പക്ഷതയും സ്വാതന്ത്ര്യവും' ഉറപ്പാക്കാനാണ് ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കേണ്ട വിധം വകുപ്പ് 12-ൽ ഉപവകുപ്പ് (5) ചേർത്തിരിക്കുന്നത്. 'ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷത' എന്ന ആശയത്തിലൂന്നിയാണ് പ്രസ്തുത വകുപ്പ് ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്. *വോസ്റ്റാൽപൈൻ ഷൈനൻ* കേസിൽ കോടതി നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ, ഏതൊരു ആർബിട്രേഷൻ നടപടികളുടെയും മുഖമുദ്ര ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ സ്വാതന്ത്ര്യവും നിഷ്പക്ഷതയുമാണ്. എല്ലാ ജുഡീഷ്യൽ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കും അർദ്ധ-ജുഡീഷ്യൽ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കും ബാധകമാകുന്ന, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ അടിസ്ഥാനമായ തത്വങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് പക്ഷപാതത്തിനെതിരായ നിയമം; അതിനാലാണ്, കരാർ പ്രകാരം അനുവദനീയമാണെങ്കിലും, നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കുന്ന, വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5)-ൽ പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്ന വ്യക്തികൾ ആർബിട്രേഷൻ നടത്താൻ അയോഗ്യരാകുന്നത്. [ഖണ്ഡിക 8][781-C-G]

4. മേൽപ്പറഞ്ഞ വിധിന്യായങ്ങളിലൂടെ ഈ കോടതി വ്യവസ്ഥാപിതമാക്കിയ നിയമം പ്രയോഗിക്കുകയും നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കേണ്ട വിധത്തിൽ, വകുപ്പ് 12-ൽ ഉപവകുപ്പ് (5) ഉൾപ്പെടുത്തിയതിന്റെ ലക്ഷ്യവും ഉദ്ദേശ്യവും കണക്കിലെടുക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ, ഹർജിക്കാരനായ സംഘത്തിന്റെ ചെയർമാൻ ആർബിട്രേറ്ററായി തുടരാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആണെന്ന് തീർച്ചയായും കണക്കാക്കാം. ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ 'ചെയർമാൻ' എന്ന വാക്ക് പ്രത്യേകമായി പരാമർശിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിലും, ഖണ്ഡം 1; ഖണ്ഡം 2; ഖണ്ഡം 5; ഖണ്ഡം 12 എന്നിവയിലെ വ്യവസ്ഥകളിൽ അത് ഉൾപ്പെടും. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, നിയമത്തിലെ ഏഴാം

ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കുന്ന, വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5) പ്രകാരം, സംഘത്തിന്റെ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട അംഗം/ഡയറക്ടർ ആയ ചെയർമാൻ, ആർബിട്രേറ്റർ പദവിയിൽ നിയോഗിക്കപ്പെടാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആകും. [ഖണ്ഡിക 9, 9.1][783-A-B; 783-D-E]

5. ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കുന്ന, വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5)-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ പ്രകാരം, കക്ഷികൾക്കിടയിലെ തർക്കം പരിഹരിക്കുന്നതിനായി ആർബിട്രേറ്റർ ആയി പ്രവർത്തിക്കാൻ ഏക ആർബിട്രേറ്റർ-ചെയർമാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആകുന്നതോടെ, ആ പദവിയിൽ തുടരാൻ അദ്ദേഹത്തിനുള്ള അധികാരം നഷ്ടമാകും. അതിനാൽ, നിയമത്തിലെ 11, 14 എന്നീ വകുപ്പുകൾ ചേർന്ന് നൽകുന്ന അധികാരം വിനിയോഗിച്ച്, കരാറിലെ 13-ആം ഖണ്ഡത്തിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുള്ള ഏക ആർബിട്രേറ്റർ-ചെയർമാനെ കൂടാതെ മറ്റൊരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിച്ചതിൽ ഹൈക്കോടതിയ്ക്ക് പിഴവ് സംഭവിച്ചുവെന്ന് പറയാനാകില്ല. [ഖണ്ഡിക 10][786-A-B]

ഭാരത് ബ്രോഡ്ബാൻഡ് നെറ്റ്വർക്ക് ലിമിറ്റഡ് വേഴ്സസ് യുണൈറ്റഡ് ടെലികോംസ് ലിമിറ്റഡ്, (2019) 5 എസ്.സി.സി. 755 : [2019] 6 എസ്.സി.ആർ 97; *വോസ്റ്റാൽപൈൻ ഷെനെൻ ജി.എം.ബി.എച്ച് വേഴ്സസ് ഡൽഹി മെട്രോ റെയിൽ കോർപ്പറേഷൻ ലിമിറ്റഡ്*, (2017) 4 എസ്.സി.സി 665 : [2017] 1 എസ്.സി.ആർ 798 -ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു.

എസ്.ബി.പി. & കമ്പനി വേഴ്സസ് പട്ടേൽ എഞ്ചിനീയറിംഗ് ലിമിറ്റഡ് & മറ്റൊരാൾ., (2005) 8 എസ്.സി.സി: [2005] 4 സപ്ള്ിമെന്ററി എസ്.സി.ആർ 688; *ടി.ആർ.എഫ് ലിമിറ്റഡ് വേഴ്സസ് എനർഗോ എഞ്ചിനീയറിംഗ് പ്രോജക്ട്സ് ലിമിറ്റഡ്*, (2017) 8 എസ്.സി.സി 377 : [2017] 7 എസ്.സി.ആർ 409 -പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്നു.

കേസ് ലോ റഫറൻസ്

ഖണ്ഡിക 4.4-ൽ [2005] 4 സപ്ള്ിമെന്ററി എസ്.സി.ആർ 688 പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്നു

ഖണ്ഡിക 6.3-ൽ [2017] 7 എസ്.സി.ആർ 409 പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്നു

ഖണ്ഡിക 6.3-ൽ [2019] 6 എസ്.സി.ആർ 97 ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു

ഖണ്ഡിക 6.3-ൽ [2017] 1 എസ്.സി.ആർ 798 ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു

സിവിൽ അപ്പീൽ അധികാരപരിധി: 2021-ലെ സ്പെഷ്യൽ ലീവ് പെറ്റീഷൻ(സിവിൽ) നമ്പർ 13520

2020-ലെ എസ്.ബി ആർബിട്രേഷൻ അപ്ലിക്കേഷൻ നമ്പറുകൾ 07, 08, 09, 11 എന്നിവയിൽ രാജസ്ഥാൻ ഹൈക്കോടതിയുടെ ജയ്പൂർ ബെഞ്ച് 03.03.2021-ന പുറപ്പെടുവിച്ച വിധിന്യായത്തിൽ നിന്നും ഉത്തരവിൽ നിന്നും

കൂടാതെ

2021-ലെ സ്പെഷ്യൽ ലീവ് പെറ്റീഷൻ (സിവിൽ) നമ്പറുകൾ 13543, 13663, 13632, 13870

അഭിഭാഷകർ ഗുഞ്ജൻ പഥക്, ശ്രീമതി അർച്ചന പഥക് ദവെ, ശ്രീമതി ഇഷിത റാവത്ത്, ശ്രീമതി വന്യ ഗുപ്ത, പ്രമോദ് കുമാർ വിഷ്ണോയ് എന്നിവർ അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വേണ്ടി

കോടതി താഴെ നൽകിയിരിക്കുന്ന വിധിന്യായം പ്രസ്താവിച്ചു:

1. 1996-ലെ ആർബിട്രേഷൻ & കൺസിലിയേഷൻ നിയമത്തിലെ (ഇനി മുതൽ 'നിയമം' എന്ന് വിളിക്കുന്നു) വകുപ്പ് 11 പ്രകാരമുള്ള അപേക്ഷകൾ അനുവദിക്കുകയും ഒരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ട് രാജസ്ഥാൻ ഹൈക്കോടതിയുടെ ജയ്പൂർ ബെഞ്ച് പുറപ്പെടുവിച്ച അപവദിത ഉത്തരവിൽ അസംതൃപ്തരും അസന്തുഷ്ടരുമായാണ് ജയ്പൂരിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ജയ്പൂർ സില്ലാ ദുഗ്ധ് ഉത്പ്പാദക് സഹ്കാരി സംഘ് ലിമിറ്റഡും (ഇനി മുതൽ സഹകരണ സംഘം എന്ന് വിളിക്കുന്നു) മറ്റുള്ളവരും നിലവിലെ പ്രത്യേകാനുമതി ഹർജികൾ സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്.

2. പ്രായോഗിക സൗകര്യത്തിനു വേണ്ടി, 2021-ലെ എസ്.എൽ.പി (സി) നമ്പർ 13520 ഹർജിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വസ്തുതകളാണ് ഇവിടെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നത്; 2021-ലെ എസ്.എൽ.പി (സി) നമ്പർ 13520 ആണ് പ്രധാന തർക്ക വിഷയമായി പരിഗണിക്കുന്നത്.

3. 31.03.2015-ന്, ഈ കേസിലെ എതിർകക്ഷിയും ഹർജിക്കാരായ സഹകരണ സംഘവും ജയ്പൂരിലെ ചില മേഖലകളിൽ പാലും വെണ്ണയും വിതരണം ചെയ്യാൻ ധാരണയിലെത്തി രണ്ടു വർഷത്തേയ്ക്ക് വിതരണക്കരാറിൽ ഏർപ്പെട്ടു. എന്നാൽ പിന്നീട് ഇരുകക്ഷികൾക്കുമിടയിൽ തർക്കം ഉടലെടുത്തു. തർക്ക പരിഹാരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വ്യവസ്ഥകൾ വിതരണക്കരാറിന്റെ 13-ാം ഖണ്ഡത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. 13-ാം ഖണ്ഡത്തിന്റെ ഭാഗമായ, ആർബിട്രേഷനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഖണ്ഡത്തിൽ, കരാറുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതോ അല്ലെങ്കിൽ അതിൽ നിന്ന് ഉടലെടുക്കുന്നതോ ആയ എല്ലാ തർക്കങ്ങളും അഭിപ്രായവ്യത്യാസങ്ങളും ഏക ആർബിട്രേറ്ററായ, ജയ്പൂർ സില്ലാ ദുഗ്ധ് ഉത്പ്പാദക് സഹ്കാരി സംഘ് ലിമിറ്റഡ് ചെയർമാന്റെ പരിഗണനയ്ക്ക് അയയ്ക്കണമെന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ തീരുമാനം അന്തിമവും കക്ഷികൾക്ക് ബാധകവുമായിരിക്കുമെന്നും വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എതിർകക്ഷി തന്റെ പരാതി/തർക്കം വിശദീകരിച്ച് 18.08.2018-ന് അപേക്ഷ നൽകി. അതിനു മറുപടിയായി, 22.08.2018-ലെ കത്ത് മുഖാന്തിരം, ഈ കേസിലെ എതിർകക്ഷി-യഥാർത്ഥ അപേക്ഷകന് ഏക ആർബിട്രേറ്റർ/ചെയർമാന്റെ മുൻപാകെ തർക്കം ഉന്നയിക്കാൻ നിർദേശം ലഭിച്ചു. ഇതനുസരിച്ച്, 19.10.2019-ന്,കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള വാണിജ്യ തർക്കം പരിഹരിക്കുന്നതിനായി, എതിർകക്ഷി സ്ഥാപനം/യഥാർത്ഥ അപേക്ഷകൻ 31.03.2015-ലെ കരാറിലെ ഖണ്ഡം 13 പ്രകാരം നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ള ഏക ആർബിട്രേറ്ററെ, അതായത് ജയ്പൂർ സില്ലാ ദുഗ്ധ് ഉത്പ്പാദക് സഹ്കാരി സംഘ് ലിമിറ്റഡിന്റെ ചെയർമാനെ സമീപിച്ചു. ചെയർമാൻ-ഏക ആർബിട്രേറ്ററുടെ മധ്യസ്ഥതയിൽ ആർബിട്രേഷൻ നടപടികൾ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 11 പ്രകാരമുള്ള അധികാരങ്ങൾ വിനിയോഗിച്ച് ആർബിട്രേറ്ററെ നിയോഗിക്കാനും 31.03.2015-ലെ കരാറിന്റെ 13-ആം ഖണ്ഡത്തിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്ത പ്രകാരം ആർബിട്രേഷൻ തുടങ്ങിവയ്ക്കാനും ആവശ്യപ്പെട്ട് ഈ കേസിലെ എതിർകക്ഷി സ്ഥാപനം ഹൈക്കോടതിയെ സമീപിച്ചു. ഈ കേസിലെ ഹർജിക്കാർ പ്രസ്തുത അപേക്ഷ എതിർത്തു. എതിർകക്ഷി-സ്ഥാപനം 31.03.2015-ലെ കരാറിലെ ഖണ്ഡം 13-ലെ വ്യവസ്ഥ വിനിയോഗിച്ച്, കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള തർക്കം പരിഹരിക്കുന്നതിനായി ചെയർമാൻ-ഏക ആർബിട്രേറ്ററെ സമീപിക്കുകയും തുടർന്ന് ആർബിട്രേഷൻ നടപടികളിൽ പങ്കെടുക്കുകയും

ചെയ്തതിനാൽ, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 11 പ്രകാരം ഒരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെട്ട് ഹൈക്കോടതിയെ സമീപിക്കാൻ അവർക്ക് അവകാശമില്ലെന്ന് ഹർജിക്കാർ വാദിച്ചു. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12 ഭേദഗതി ചെയ്തതിന്/വകുപ്പ് 12 (5)നിയമത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയതിന് മുൻപാണ് കക്ഷികൾ 31.03.2015-ലെ ധാരണയിൽ എത്തിച്ചേർന്നതെന്നും 2015-ലെ ഭേദഗതി വഴി നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കും വിധം വകുപ്പ് 12-ൽ ഉപ-വകുപ്പ് (5) ഉൾപ്പെടുന്നതിന് മുൻപാണ് അവർ കരാറിൽ ഏർപ്പെട്ടതെന്നും കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കുന്ന, വകുപ്പ് 12-ന കീഴിലെ ഉപ-വകുപ്പ് (5) പ്രസ്തുത കേസിൽ ബാധകമല്ലെന്നും കരാറിലെ ഖണ്ഡം 13 പ്രകാരം ചെയർമാൻ ഏക ആർബിട്രേറ്ററായി തുടരുമെന്നും ഹർജിക്കാർ വാദിച്ചു. എന്നാൽ, നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം വായിക്കുന്ന, വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5) പരിഗണിച്ചുകൊണ്ട് ഹൈക്കോടതി പ്രസ്തുത അപേക്ഷ അനുവദിക്കുകയും മുൻ ജില്ലാ, സെഷൻസ് ജഡ്ജിയെ ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കുകയും ചെയ്തു. ആർബിട്രേഷൻ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 11 പ്രകാരമുള്ള അധികാരങ്ങൾ വിനിയോഗിച്ച് പുതിയ ഒരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിച്ചുകൊണ്ട് ഹൈക്കോടതി പുറപ്പെടുവിച്ച അപവദിത ഉത്തരവിൽ അസംതൃപ്തരും അസന്തുഷ്ടരുമായാണ് സഹകാരി സംഘം നിലവിലെ അപേക്ഷകൾ സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്.

4. 31.03.2015-ലെ കരാറിന്റെ 13-ആം ഖണ്ഡത്തിൽ പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്ന ആർബിട്രേറ്ററെ കൂടാതെ മറ്റൊരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിച്ചതിൽ ഹൈക്കോടതിക്ക് സാരമായ പിഴവ് സംഭവിച്ചുവെന്ന് ഹർജിക്കാർക്കു വേണ്ടി ഹാജരായ ബഹുമാനപ്പെട്ട അഭിഭാഷകൻ ശ്രീ ഗുഞ്ചൻ പഥക് ശക്തമായി വാദിച്ചു.

4.1 ഒന്നാമതായി, നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കുന്ന, വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (5) നിയമത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിന് മുൻപാണ് കക്ഷികൾ തമ്മിൽ കരാറിൽ ഏർപ്പെട്ടതെന്നിരിക്കെ, പ്രസ്തുത ഉപ-വകുപ്പ് ഈ കേസിലെ വസ്തുതകൾക്ക് ബാധകമാകില്ലെന്ന് ഹർജിക്കാരുടെ അഭിഭാഷകൻ വാദിച്ചു. ഇനി അതല്ലെങ്കിൽ പോലും,

തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട അംഗമായ 'ചെയർമാൻ' നിയമത്തിന്റെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ ഉൾപ്പെടുകയില്ലെന്നും അഭിഭാഷകൻ വാദിച്ചു. നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂൾ പ്രകാരം നിയമനത്തിന് അയോഗ്യത/അർഹതയില്ലായ്മ കല്പിച്ചിട്ടുള്ളവരിൽ 'ചെയർമാൻ' ഉൾപ്പെട്ടിട്ടില്ലെന്നും അഭിഭാഷകൻ ബോധിപ്പിച്ചു.

4.2 തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട അംഗവും ഡയറക്ടർ എന്ന നിലയിൽ തിരഞ്ഞെടുപ്പിലൂടെ മാനേജ്മെന്റിന്റെ ഭാഗമായതോ സമാനമായ സ്വാധീനമില്ലാത്തതോ ആയ വ്യക്തിയുമായ ബഹുമാനപ്പെട്ട ഏക ആർബിട്രേറ്റർ/ചെയർമാനെ 2015-ലെ ഭേദഗതി നിയമത്തിന്റെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിലെ ഖണ്ഡം (5) പ്രകാരം അയോഗ്യനായി കണക്കാക്കാമെന്ന കാരണം ചൂണ്ടിക്കാട്ടി 2015-ലെ നിയമത്തിന്റെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനെ ആശ്രയിച്ച ഹൈക്കോടതിയ്ക്ക് പിഴവ് പറ്റിയെന്നും ഹർജിക്കാർക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകൻ ബോധിപ്പിച്ചു.

4.3 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 58-ൽ, കരാറിലെ കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള തർക്കം പരിഹരിക്കേണ്ടത് രജിസ്ട്രാർ ആണെന്നും രജിസ്ട്രാറുടെ തീരുമാനം അന്തിമമായിരിക്കുമെന്നും വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്ന് ഹർജിക്കാരുടെ അഭിഭാഷകൻ വാദിച്ചു. 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 58-ൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന തടസ്സ ഖണ്ഡം, 2015-ലെ ഭേദഗതി നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12-ന കീഴിലെ ഉപവകുപ്പ് (5)-നെ ഉല്ലംഘിക്കും; അതിനാൽ അത്തരം തർക്കവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഒരു വ്യവഹാരമോ നടപടിയോ പരിഗണിക്കാൻ ഒരു കോടതിക്കും അധികാരപരിധിയില്ലെന്ന് അവർ വാദിച്ചു. സൊസൈറ്റിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാ തർക്കങ്ങളും 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിന് അനുസൃതമായാണ് കൈകാര്യം ചെയ്യേണ്ടതെന്ന് സഹകരണ സംഘത്തിന്റെ ബൈലോകളിലെ ഖണ്ഡം 30 നിഷ്കർഷിക്കുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ ഹൈക്കോടതി പാസാക്കിയ അപവദിത ഉത്തരവ് റദ്ദാക്കി മാറ്റിവയ്ക്കണമെന്നും ഹർജിക്കാരുടെ അഭിഭാഷകൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു.

4.4 ഒരു തർക്കം ആർബിട്രേഷൻ ട്രൈബ്യൂണലിലോ ഏക ആർബിട്രേറ്ററുടെയോ പരിഗണനയ്ക്ക് എത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ, ആർബിട്രേഷൻ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കിടെ ആർബിട്രേറ്ററോ

ആർബിട്രൽ ട്രൈബ്യൂണലോ പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന ഏതൊരു ഉത്തരവിലും ഹൈക്കോടതി ഇടപെടരുതെന്നും ആർബിട്രൽ ട്രൈബ്യൂണലിന്റെ ഏതെങ്കിലും ഉത്തരവിൽ പരാതിയുള്ള കക്ഷി, നിയമത്തിലെ 37-ആം വകുപ്പിനു കീഴിൽ അപ്പീൽ ചെയ്യാൻ അവകാശമില്ലാത്തിടത്തോളം, ട്രൈബ്യൂണൽ വിധി പാസാക്കുന്നത് വരെ കാത്തിരിക്കേണ്ടി വരുമെന്നും ***എസ്.ബി.പി. & കമ്പനി വേഴ്സസ് പട്ടേൽ എഞ്ചിനീയറിംഗ് ലിമിറ്റഡ് & മറ്റൊരാൾ*** (2005) 8 SCC 618 കേസിൽ ഈ കോടതി വിധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് ഹർജിക്കാരന് വേണ്ടി ഹാജരായ ബഹുമാനപ്പെട്ട അഭിഭാഷകൻ കോടതിയിൽ ബോധിപ്പിച്ചു. അതായത്, ആർബിട്രൽ ട്രൈബ്യൂണൽ നടപടിക്രമങ്ങൾ ആരംഭിച്ചതിന് ശേഷം, ഹൈക്കോടതി അത്തരം വിഷയങ്ങളിൽ ഇടപെടാൻ പാടില്ലായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് തന്നെ, ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിച്ചുകൊണ്ട് ഹൈക്കോടതി പുറപ്പെടുവിച്ച അപവദിത ഉത്തരവും നിലനിൽക്കില്ല.

5. ഹർജിക്കാർക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ ബഹുമാനപ്പെട്ട അഭിഭാഷകന്റെ വാദം കോടതി സുദീർഘമായി കേട്ടു.

6. 31.03.2015-ന്, അതായത് 23.10.2015-നു പ്രാബല്യത്തിൽ വരുന്ന വിധം നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12-ൽ ഉപ-വകുപ്പ് (5)-യും ഏഴാം ഷെഡ്യൂളും ചേർക്കുന്നതിന് മുൻപാണ് ഇരു കക്ഷികളും തമ്മിൽ വിതരണക്കരാറിൽ ഏർപ്പെട്ടതെന്ന വസ്തുതയിൽ തർക്കമില്ല. 31.03.2015-ലെ കരാറിലെ ഖണ്ഡം 13-ൽ ആർബിട്രേഷനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വ്യവസ്ഥകൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടെന്നും ഖണ്ഡം 13 പ്രകാരം, വിതരണക്കരാറിൽ നിന്ന് ഉടലെടുക്കുന്നതും അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതുമായ ഏതൊരു തർക്കവും അഭിപ്രായവ്യത്യാസവും ആർബിട്രേഷൻ വഴി തീർപ്പാക്കണമെന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നുമുള്ള വസ്തുതയിലും തർക്കമില്ല. ഖണ്ഡം 13 പ്രകാരം, അത്തരമൊരു തർക്കം ഏക ആർബിട്രേറ്ററായ, സഹകരണ സംഘത്തിൻറെ ചെയർമാനാണ് തീർപ്പാക്കേണ്ടത്.

6.1 അപവദിത വിധിന്യായത്തിൽ, നിയമത്തിലെ 11-ആം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അപേക്ഷ ഹൈക്കോടതി അനുവദിക്കുകയും ചെയർമാനെ കൂടാതെ മറ്റൊരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുകയും ചെയ്തു.

6.2 ഹർജിക്കാരുടെ വാദങ്ങൾ ഈ കോടതി നിരീക്ഷിക്കുകയും മുകളിൽ പ്രതിപാദിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

6.3 നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനോട് ചേർത്തുവായിക്കും വിധം വകുപ്പ് 12-ൽ ഉപവകുപ്പ് (5) ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിന് മുൻപാണ് കക്ഷികൾ കരാറിൽ ഏർപ്പെട്ടത് എന്നതിനാൽ പ്രസ്തുത ഉപ-വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അയോഗ്യത ബാധകമാകില്ലെന്നും അതുപോലെ കരാർ പ്രകാരം നിയോഗിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ആർബിട്രേറ്റർ-ചെയർമാൻ ആർബിട്രേഷൻ നടപടിക്രമങ്ങൾ തുടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ഹൈക്കോടതി മറ്റൊരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുന്ന നടപടി ന്യായീകരിക്കാനാകില്ലെന്നുമുള്ള ഹർജിക്കാരുടെ വാദങ്ങളിൽ കഴമ്പില്ല. കൂടാതെ, ***ടി.ആർ.എഫ് ലിമിറ്റഡ് വേഴ്സസ് എനർഗോ എഞ്ചിനീയറിംഗ് പ്രോജക്ട്സ് ലിമിറ്റഡ്,*** (2017) 8 എസ്.സി.സി 377; ***ഭാരത് ബ്രോഡ്ബാൻഡ് നെറ്റ്വർക്ക് ലിമിറ്റഡ് വേഴ്സസ് യുണൈറ്റഡ് ടെലികോംസ് ലിമിറ്റഡ്,*** (2019) 5 എസ്.സി.സി. 755; ***വോസ്റ്റാൽപൈൻ ഷൈനൻ ജി.എം.ബി.എച്ച് വേഴ്സസ് ഡൽഹി മെട്രോ റെയിൽ കോർപറേഷൻ ലിമിറ്റഡ്,*** (2017) 4 എസ്.സി.സി 665 എന്നീ കേസുകളിൽ ഈ കോടതി പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുള്ള വിധികൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, ഹർജിക്കാരുടെ വാദങ്ങൾ അംഗീകരിക്കാനാകില്ല. മേൽപ്പറഞ്ഞ വിധികളിൽ, നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനോട് ചേർത്തുവായിക്കും വിധം നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12-ൽ ഉപവകുപ്പ് (5) ഉൾപ്പെടുത്തിയതിന്റെ ലക്ഷ്യവും ഉദ്ദേശ്യവും വിശദമായി പരിഗണിക്കാൻ ഈ കോടതിക്ക് അവസരം ലഭിച്ചു. ***വോസ്റ്റാൽപൈൻ ഷൈനൻ ജി.എം.ബി.എച്ച്*** (*മേൽപരാമർശം*) കേസിൽ, പ്രധാനമായും "ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷത" ഉറപ്പാക്കാനാണ് വ്യവസ്ഥ ഭേദഗതി ചെയ്തതെന്ന് ഈ കോടതി നിരീക്ഷിക്കുകയും വിലയിരുത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ഈ ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിനായി, ഏതൊരു വ്യക്തിയും കരാറിലെ കക്ഷികളുമായോ അഭിഭാഷകരുമായോ തർക്കവിഷയവുമായോ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്ന വിഭാഗങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന ബന്ധം ഉണ്ടെങ്കിൽ, ആ വ്യക്തി ആർബിട്രേറ്റർ ആയി നിയമിക്കപ്പെടാൻ അയോഗ്യനായിരിക്കുമെന്ന് 12-ആം വകുപ്പിലെ 5-ആം ഉപ-വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്ന് കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു; മറിച്ച് സൂചിപ്പിക്കുന്ന,

മുൻകാല കരാറുകൾ ഈ വ്യവസ്ഥയെ ഉല്ലംഘിക്കുകയില്ല. ഇനി അങ്ങനെ സംഭവിക്കുകയാണെങ്കിൽ, അതായത്, ആർബിട്രേഷനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഖണ്ഡവും ഭേദഗതി ചെയ്ത വ്യവസ്ഥകളും (ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം വായിക്കുന്ന വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5)) തമ്മിൽ പൊരുത്തപ്പെടുന്നില്ലെങ്കിൽ, ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുന്നത് ആർബിട്രേഷൻ കരാറിന്റെ പരിധിക്ക് പുറത്തായിരിക്കുമെന്നും, അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ, അനുവദനീമാകുന്ന പക്ഷം, ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കാൻ ഹൈക്കോടതിയ്ക്ക് അധികാരം ഉണ്ടായിരിക്കുമെന്നും കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു. വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5)-ൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന തടസ്സ ഖണ്ഡത്തിന്റെ പ്രഭാവമായിരിക്കും അതെന്നും ആർബിട്രേഷൻ കരാറിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കാൻ മറുകക്ഷിക്ക് നിർബന്ധിക്കാൻ കഴിയില്ലെന്നും കൂടി കോടതി വിധിച്ചു.

6.4 മേല്പറഞ്ഞ വിധിന്യായത്തിൽ, ഏതൊരു ആർബിട്രേഷൻ നടപടികളുടെയും മുഖമുദ്ര ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ സ്വാതന്ത്ര്യവും നിഷ്പക്ഷതയുമാണെന്ന് ഈ കോടതി നിരീക്ഷിക്കുകയും വിധിക്കുകയും ചെയ്തു. എല്ലാ ജുഡീഷ്യൽ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കും അർദ്ധ-ജുഡീഷ്യൽ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കും ബാധകമാകുന്ന, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ അടിസ്ഥാനമായ തത്വങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് പക്ഷപാതത്തിനെതിരായ നിയമം. ഇക്കാരണത്താലാണ്, കരാറിലെ കക്ഷികൾ തമ്മിലും ആർബിട്രേഷനുമായും ആർബിട്രേറ്റർമാർ തന്നെയുമായുമുള്ള ബന്ധം കരാർ സ്വഭാവമുള്ളതാണെന്നും, അതുപോലെ കക്ഷികൾ ഏർപ്പെടുന്ന കരാറിൽ നിന്നാണ് ആർബിട്രേറ്ററുടെ നിയമനത്തിന് സാധുത ലഭിക്കുന്നതെന്നുമുള്ള വസ്തുതകൾ നിലനിൽക്കെ തന്നെ, അത്തരമൊരു ആർബിട്രേറ്ററുടെ സ്വാതന്ത്ര്യമില്ലായ്മയും പക്ഷപാതിത്വവും അദ്ദേഹത്തെ ആർബിട്രേഷൻ നടത്താൻ അയോഗ്യനാക്കുന്നതെന്നും കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു. കരാറിൽ ഏർപ്പെടുന്ന കക്ഷികൾ, കരാറിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുന്നതെങ്കിലും, അദ്ദേഹം കക്ഷികളിൽ നിന്ന് സ്വതന്ത്രനായി നിലകൊള്ളണമെന്നതാണ് ഈ യുക്തിയുടെ അടിസ്ഥാനമെന്നും കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു.

മേൽപ്പറഞ്ഞ വിധിന്യായത്തിന്റെ 16 മുതൽ 18 വരെയുള്ള ഖണ്ഡികകളിൽ, കോടതി ഇപ്രകാരം നിരീക്ഷിക്കുകയും പരിഗണിക്കുകയും ചെയ്തു:

"16. മറ്റ ഭേദഗതികൾക്കൊപ്പം വകുപ്പ് 12-ഉം ഭേദഗതി ചെയ്തിട്ടുള്ളത് മുകളിൽ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷത' എന്ന വിഷയം പ്രത്യേകം പരിഗണിച്ച നിയമ കമ്മീഷന്റെ റിപ്പോർട്ടിന്റെ കൂടി അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് ഈ ഭേദഗതി നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുള്ളത്. ഇത് സംബന്ധിച്ച് നടന്ന ചർച്ച, 53 മുതൽ 60 വരെയുള്ള ഖണ്ഡികകളിൽ പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ളത് മുഴുവനായും ഞങ്ങൾ താഴെ ചേർക്കുന്നു.

'ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷത'

53. ആർബിട്രേഷൻ പ്രക്രിയ ഉൾപ്പെടെയുള്ള ഏതൊരു അർദ്ധ ജുഡീഷ്യൽ പ്രക്രിയയും സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമായിരിക്കണമെന്നത് സാർവത്രികമായി അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വസ്തുതയാണ്. ആർബിട്രേഷന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷത, അതായത് അവരുടെ സ്വാതന്ത്ര്യവും പക്ഷപാതിത്വമില്ലായ്മയും, ആ പ്രക്രിയയ്ക്ക് ഒന്നാകെ തന്നെ നിർണായകമാണ്.

54. നിയമത്തിൽ, നിക്ഷ്പക്ഷത സംബന്ധിച്ച നിബന്ധനകൾ വകുപ്പ് 12(3)-ൽ നൽകിയിരിക്കുന്നത് ഇപ്രകാരമാണ്-

'**12.(3)** "ഒരു ആർബിട്രേറ്ററുടെ വിധി ചോദ്യം ചെയ്യാനുള്ള ഒരേയൊരു കാരണം-

(a) അയാളുടെ സ്വാതന്ത്ര്യം അല്ലെങ്കിൽ നിഷ്പക്ഷത സംബന്ധിച്ച് യുക്തിസഹമായ സംശയങ്ങൾക്ക് ഇടനൽകുന്ന സാഹചര്യങ്ങൾ നിലനിൽക്കുന്നതാണ്..."

55. "യുക്തിസഹമായ സംശയങ്ങൾക്ക്" ഇടനൽകുന്ന "സാഹചര്യങ്ങൾ" തിരിച്ചറിയുന്നതിന് നിയമം മറ്റ് നിബന്ധനയൊന്നും ഏർപ്പെടുത്തുന്നില്ല; എന്നാൽ അത്തരം നിരവധി സാഹചര്യങ്ങളും സന്ദർഭങ്ങളും ഉടലെടുക്കുമെന്നത് വ്യക്തമാണ്.

അത്തരം സാഹചര്യങ്ങൾ കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, ആർബിട്രേറ്റർ യഥാർത്ഥത്തിൽ പക്ഷപാതം കാണിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നല്ല പരിശോധിക്കുന്നത്; അത് തെളിയിക്കുക എളുപ്പമാകില്ല. മറിച്ച്, പ്രസ്തുത സാഹചര്യങ്ങൾ പക്ഷപാതത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ന്യായീകരിക്കാവുന്ന ആശങ്കകൾക്ക് കാരണമാകുമോ എന്നതാണ് പരിശോധിക്കുന്നത്.

56. സ്റ്റേറ്റിന് കീഴിലെ സ്ഥാപനങ്ങൾ, അവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രത്യേക വ്യക്തികളെ/പദവികളെ ആർബിട്രേറ്റർ ആയി നിയമിക്കാനുള്ള സാധ്യത വ്യവസ്ഥ ചെയ്തുകൊണ്ട് ഏർപ്പെടുന്ന കരാറുകളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥയുടെ പരിധികൾ ഇന്ത്യൻ സുപ്രീം കോടതിയിൽ പരീക്ഷിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. (എക്സിക്യൂട്ടീവ് എഞ്ചിനീയർ, ഇറിഗേഷൻ ഡിവിഷൻ, പുരി വേഴ്സസ് ഗംഗാറാം ചാപോളിയ, 1984 (3) എസ്.സി.സി 627; സെക്രട്ടറി ടു ഗവൺമെന്റ് ട്രാൻസ്പോർട്ട് ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റ്, മദ്രാസ് വേഴ്സസ് മുനുസാമി മുദലിയാർ, 1988 (സപ്പ്ളിമെന്ററി) എസ്.സി.സി 651; ഇന്റർനാഷണൽ അതോറിറ്റി ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് കെ.ഡി.ബാലി & മറ്റൊരാൾ, 1988 (2) എസ്.സി.സി 360; എസ്.രാജൻ വേഴ്സസ് സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് കേരള, 1992 (3) എസ്.സി.സി 608; മെസ്സേഴ്സ് ഇന്ത്യൻ ഡ്രഗ്സ് & ഫാർമസ്യൂട്ടിക്കൽസ് വേഴ്സസ് മെസ്സേർസ് ഇന്തോ-സ്വിസ് സിന്തറ്റിക്സ് ജേം മാനുഫാക്ചറിംഗ് കമ്പനി ലിമിറ്റഡ്, 1996 (1) എസ്.സി.സി 54; യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് എം.പി.ഗുപ്ത, (2004) 10 എസ്.സി.സി 504; ഏസ് പൈപ്പ്ലൈൻ കോൺട്രാക്ട്സ് പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് വേഴ്സസ് ഭാരത് പെട്രോളിയം കോർപ്പറേഷൻ ലിമിറ്റഡ്, 2007 (5) എസ്.സി.സി 304) എന്നീ കേസുകളിലെ വിധിന്യായങ്ങളിൽ, സർക്കാർ കരാറുകളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുന്ന, വകുപ്പിൽ നിലവിൽ ജോലി ചെയ്യുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥനെ ആർബിട്രേറ്ററായി നിയോഗിച്ചുകൊണ്ടുള്ള, ആർബിട്രേഷൻ സംബന്ധിച്ച കരാറുകൾ സാധുതയുള്ളതും നടപ്പിലാക്കാവുന്നതുമാണെന്ന് സുപ്രീം കോടതി തീർപ്പാക്കിയിട്ടുള്ളതാണ്. എന്നാൽ, ഇന്ത്യൻ ഓയിൽ കോർപ്പറേഷൻ

ലിമിറ്റഡ് വേഴ്സസ് രാജാ ട്രാൻസ്പോർട്ട്(പ്രൈവറ്റ്) ലിമിറ്റഡ്, 2009 8 SCC 520 കേസിൽ,

"കരാറിന്റെ വിഷയവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് നിയന്ത്രണാധികാരമോ ചുമതതലയോ ഉള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥനോ തർക്കത്തിന് ആധാരമായ തീരുമാനം എടുത്ത ഉദ്യോഗസ്ഥന്റെ കീഴുദ്യോഗസ്ഥനോ (മറ്റേതെങ്കിലും വകുപ്പിൽ താഴ്ന്ന റാങ്കിലുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥന് പകരം) ആണ് ആർബിട്രേറ്ററെങ്കിൽ, മേൽപ്പറഞ്ഞ വിധി ബാധകമാകില്ല" എന്ന ലഘുവായ ഒരു അപവാദം സുപ്രീം കോടതി അനുവദിക്കുകയും ഡെനെൽ (പ്രൊപ്രൈറ്ററി) ലിമിറ്റഡ് വേഴ്സസ് ഗവണ്മെന്റ് ഓഫ് ഇന്ത്യ, മിനിസ്ട്രി ഓഫ് ഡിഫൻസ്, എ.ഐ.ആർ 2012 എസ്.സി 817, ബിപ്രോമാസ് ബിപ്രോൺ ട്രേഡിംഗ് എസ്.എ വേഴ്സസ് ഭാരത് ഇലക്ട്രോണിക്സ് ലിമിറ്റഡ്, (2012) 6 എസ്.സി.സി 384 എന്നീ കേസുകളിൽ സുപ്രീം കോടതി ഈ അപവാദം ഉപയോഗിച്ച് വകുപ്പ് 11-ന കീഴിൽ ഒരു സ്വതന്ത്ര ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, അവ പര്യാപ്തമായ പരിഹാരമല്ല.

57. നടപടിക്രമങ്ങളുടെ നീതിപൂർവ്വകതയും ഇത്തരം കരാറുകൾ ബാധകമാകുന്നതിന്റെ പരിധിയും തമ്മിലുള്ള സന്തുലിതാവസ്ഥ അവയിൽ രണ്ടാമത്തേതിന് അനുകൂലമായി സുപ്രീം കോടതി നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ളതായാണ് കാണുന്നത്; ഈ വിഷയം സംബന്ധിച്ച് നിയമത്തിന്റെ നിലവിലെ നിലപാട് തൃപ്തികരമല്ല എന്നാണ് കമ്മീഷൻ വിശ്വസിക്കുന്നത്. നടപടിക്രമങ്ങളുടെ ഒരു ഘട്ടത്തിലും, പ്രത്യേകിച്ച് ആർബിട്രൽ ട്രൈബ്യൂണൽ രൂപവത്ക്കരിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ, നിഷ്പക്ഷതയുടെയും സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെയും തത്വങ്ങൾ തള്ളിക്കളയാൻ കഴിയാത്തതിനാൽ, ഈ തത്വങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും അവഗണിച്ചുകൊണ്ട്-അങ്ങനെ ചെയ്യാമെന്ന് കക്ഷികൾക്കിടയിൽ തർക്കങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നതിന് മുമ്പ് തന്നെ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ പോലും-കക്ഷികൾക്ക് പൂർണ്ണ സ്വാതന്ത്ര്യം വിനിയോഗിക്കാൻ കഴിയുമെന്ന് പറയുന്നത് പൊരുത്തക്കേടായിരിക്കും. കക്ഷികൾ തമ്മിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കരാറിലെ വ്യവസ്ഥകൾ എന്തുതന്നെയായാലും, ആർബിട്രൽ പ്രക്രിയയിൽ അടിസ്ഥാനപരമായി സ്വാതന്ത്ര്യവും നിഷ്പക്ഷതയും നിലനിർത്തേണ്ടതുണ്ട്. ഉദാഹരണത്തിന്, കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള

ധാരണയുടെ പുറത്താണെങ്കിൽ പോലും, ഒരു തർക്കത്തിലെ കക്ഷിയായ വ്യക്തിയെ തന്നെയോ അല്ലെങ്കിൽ കക്ഷിയുടെ ജീവനക്കാരനായ (അല്ലെങ്കിൽ സമാനമായി കക്ഷിയെ ആശ്രയിക്കുന്ന) വ്യക്തിയെയോ ഒരു ആർബിട്രേറ്ററായി നിയോഗിക്കാൻ യുക്തിസഹമായ ഒരു നിയമം അനുവദിക്കുകയില്ല. എന്നാൽ ഇക്കാര്യത്തിൽ സ്റ്റേറ്റിന് ഒരു അപവാദം അനുവദിക്കാമെന്നും സ്റ്റേറ്റ് കക്ഷിയാകുന്ന കരാറുകളിൽ ജീവനക്കാരെ ആർബിട്രേറ്ററായി നിയോഗിക്കാൻ അനുവദിക്കാമെന്നും നിയമ കമ്മീഷന്റെ എക്സ് ഒഫീഷ്യോ അംഗമായ ശ്രീ.പി.കെ.മൽഹോത്ര നിർദ്ദേശിച്ചിരുന്നു എന്ന് കൂട്ടിച്ചേർക്കാൻ കമ്മീഷൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഈ വിഷയത്തിൽ സ്റ്റേറ്റ് കക്ഷികൾക്കും സ്റ്റേറ്റ് അല്ലാത്ത കക്ഷികൾക്കും ഇടയിൽ ഒരു വ്യത്യാസവും ഉണ്ടാകരുതെന്നാണ് കമ്മീഷന്റെ അഭിപ്രായം. തർക്ക പരിഹാരത്തിനായി നിഷ്പക്ഷവും സ്വതന്ത്രവുമായ വിധികർത്താക്കൾ ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതിന്റെ അടിസ്ഥാന ആവശ്യകതയെ തന്നെ നിഷേധിക്കുന്ന തരത്തിൽ കക്ഷികളുടെ സ്വാതന്ത്ര്യം എന്ന ആശയം വ്യാപിപ്പിക്കാൻ കഴിയില്ല. വാസ്തവത്തിൽ, വിധികർത്താവിനെ നിയമിക്കുന്ന കക്ഷി സംസ്ഥാനമാകുമ്പോൾ, നിഷ്പക്ഷതയും സ്വാതന്ത്ര്യവും ഉയർത്തിപ്പിടിക്കുന്ന ഒരു വിധികർത്താവിനെ നിയമിക്കേണ്ട കടമ കൂടുതൽ സമഗ്രമാകുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്-ഒരു കരാറിലെ കക്ഷികൾ തമ്മിൽ തർക്കം ഉടലെടുക്കുന്നതിന് മുൻപ്, കരാറിൽ ഏർപ്പെടുന്ന സമയത്ത് തന്നെ കക്ഷികൾ എത്തിച്ചേർന്നിട്ടുള്ള ഒരു 'മുൻകാല' ധാരണയുടെ മാത്രം അടിസ്ഥാനത്തിൽ സ്വാഭാവിക നീതിക്കുള്ള അവകാശം ഒഴിവാക്കപ്പെട്ടതായി പറയാനാവില്ല.

58. ഇന്ത്യയിലെ ആർബിട്രേഷൻ പ്രക്രിയയുടെ സുഗമമായ പ്രവർത്തനത്തിന് നിർണായകമാണെന്ന് കമ്മീഷൻ വിശ്വസിക്കുന്ന, ആർബിട്രേറ്ററുടെ നിഷ്പക്ഷത എന്ന അടിസ്ഥാന പ്രശ്നം പരിഹരിക്കുന്നതിന് വലിയ തോതിലുള്ള ഭേദഗതികൾ നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. പ്രത്യേകിച്ചും, നിയമത്തിലെ 11, 12, 14 വകുപ്പുകളിൽ ഭേദഗതികൾ നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

59. ഒരു വ്യക്തിയെ ആർബിട്രേറ്റർ ആയി നിയമിക്കാനുള്ള *സാധ്യത* ഉയർന്നു വരുന്ന ഘട്ടത്തിൽ, ന്യായീകരിക്കാവുന്ന സംശയങ്ങൾക്ക് കാരണമാകുന്ന ഏതെങ്കിലും തരത്തിലുള്ള ബന്ധമോ താൽപ്പര്യമോ നിലനിൽക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ച് പ്രസ്തുത വ്യക്തി സ്പഷ്ടമായി വെളിപ്പെടുത്തണമെന്ന നിബന്ധന കമ്മീഷൻ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഐ.ബി.എ ഗൈഡ്‌ലൈൻസ് ഓൺ കോൺഫ്ലിക്ട്സ് ഓഫ് ഇന്ററസ്റ്റ് ഇൻ ഇന്റർനാഷണൽ ആർബിട്രേഷന്റെ ചുവപ്പ്, ഓറഞ്ച് പട്ടികകളെ ആധാരമാക്കി രൂപീകരിച്ച നാലാമത്തെ ഷെഡ്യൂൾ നിയമത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്താനും ന്യായീകരിക്കാവുന്ന സംശയങ്ങൾക്ക് കാരണമാകുന്ന സാഹചര്യങ്ങൾ നിലവിലുണ്ടോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു "ഗൈഡ്" ആയി അത് കണക്കാക്കാനും കമ്മീഷൻ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതേസമയം, നിയമത്തിലെ നിർദ്ദിഷ്ട വകുപ്പ് 12(5)-ലെയും ഐ.ബി.എ ഗൈഡ്‌ലൈൻസിലെ ചുവപ്പ് പട്ടികയിലെ വിഭാഗങ്ങൾ (മുകളിൽ പറഞ്ഞതുപോലെ) ഉൾക്കൊള്ളുന്ന അഞ്ചാം ഷെഡ്യൂളിലെയും വ്യവസ്ഥകൾ ബാധകമാകുന്ന ഒരു വ്യക്തി-മറിച്ച് സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഏതെങ്കിലും മുൻകാല കരാർ നിലനിൽക്കുമ്പോഴും-ഒരു ആർബിട്രേറ്ററായി നിയോഗിക്കപ്പെടാൻ *അയോഗ്യൻ* ആയിരിക്കും. അത്തരത്തിൽ യോഗ്യതയില്ലാത്ത ഒരു വ്യക്തിയെ ഒരു ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, വകുപ്പ് 14-ന്റെ നിർദ്ദിഷ്ട വിശദീകരണം അനുസരിച്ച്, അദ്ദേഹത്തിന് തന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നിർവഹിക്കാൻ കഴിയില്ലെന്ന് നിയമപരമായി കണക്കാക്കും. അതായത്, (നാലാം ഷെഡ്യൂളിൽ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുള്ളതും ഐ.ബി.എ ഗൈഡ്‌ലൈൻസിന്റെ ചുവപ്പ്, ഓറഞ്ച് പട്ടികകളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയിട്ടുള്ളതുമായ) വിഭാഗങ്ങളുടെ വിശാല പട്ടികയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടാണ് *വെളിപ്പെടുത്തൽ* ആവശ്യമാകുന്നതെങ്കിലും, (അഞ്ചാം ഷെഡ്യൂളിൽ വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നതും ഐ.ബി.എ ഗൈഡ്‌ലൈൻസിലെ ചുവപ്പ് പട്ടികയെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതുമായ) താരതമ്യേന ചെറുതും എന്നാൽ കൂടുതൽ ഗുരുതരവുമായ ഉപവിഭാഗത്തിൽ പെട്ട സാഹചര്യങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടാണ് ഒരു ആർബിട്രേറ്ററായി

നിയമിക്കപ്പെടാനുള്ള *അയോഗ്യത* (തത്ഫലമായി നിയമാനുസൃതം ആ പദവിയിൽ പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള അധികാരമില്ലായ്മ) കണക്കാക്കുന്നത്.

60. അതേസമയം, കക്ഷികൾക്കുള്ള, *യഥാർത്ഥവും* *അവ്യാജവുമായ* സ്വാതന്ത്ര്യം മാനിക്കണമെന്നും, ചില സാഹചര്യങ്ങളിൽ, നിർദ്ദിഷ്ട അഞ്ചാം ഷെഡ്യൂളിൽ വിശദീകരിച്ചിരിക്കുന്ന അയോഗ്യതയ്ക്ക് കാരണമാകുന്ന വിഭാഗങ്ങൾ പോലും അവഗണിക്കാൻ കക്ഷികളെ അനുവദിക്കണമെന്നും കമ്മീഷൻ കരുതുന്നു. കുടുംബാംഗങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്ന ആർബിട്രേഷൻ നടപടികളിലോ മറ്റ് ആർബിട്രേഷൻ നടപടികളിലോ, തർക്കത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിട്ടുള്ള കക്ഷികൾ പൂർണ്ണ വിശ്വാസം അർപ്പിക്കുന്ന വ്യക്തിയ്ക്ക് ആർബിട്രേറ്ററായി പ്രവർത്തിക്കാൻ കഴിയുന്ന സാഹചര്യങ്ങളിലാണ് ഇത് ബാധകമാകുന്നത്; പ്രസ്തുത വ്യക്തിയുടെ സ്വതന്ത്ര ചിന്തയെയും നിഷ്പക്ഷതയെയും കുറിച്ച് വസ്തുനിഷ്ഠമായ, "ന്യായീകരിക്കാവുന്ന സംശയങ്ങൾ" നിലനിൽക്കുമെങ്കിൽ പോലും, അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ ആ വ്യക്തിയെ ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കാം. അത്തരം സാഹചര്യങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതായി കമ്മീഷൻ നിർദേശിച്ച, വകുപ്പ് 12 (5)-ന അനുബന്ധമായുള്ള നിബന്ധനയിൽ, കക്ഷികൾക്കിടയിൽ തർക്കങ്ങൾ ഉണ്ടായതിനുശേഷം, അവർക്ക് രേഖാമൂലമുള്ള, വ്യക്തമായ കരാർ വഴി നിർദ്ദിഷ്ട വകുപ്പ് 12 (5)-ന്റെ പ്രയോഗക്ഷമത വേണ്ടെന്ന് വയ്ക്കാമെന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. മറ്റെല്ലാ സാഹചര്യങ്ങളിലും, നിർദ്ദിഷ്ട വകുപ്പ് 12 (5)-ലെ പൊതുനിയമം പാലിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഒരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് കക്ഷികൾ ഹൈക്കോടതിയെ സമീപിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ, കോടതി വകുപ്പ് 12 (1)പ്രകാരം വെളിപ്പെടുത്തൽ തേടണമെന്നും കമ്മീഷൻ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. അത്തരം വെളിപ്പെടുത്തലിലെ ഉള്ളടക്കത്തിന് "അർഹമായ പരിഗണന" നൽകിയിട്ട് വേണം ഹൈക്കോടതിയോ കോടതി നിയമിക്കുന്ന വ്യക്തിയോ ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കാൻ." (ഊന്നൽ കൂട്ടിച്ചേർത്തിരിക്കുന്നു)

17. ഇവിടെ ഞങ്ങൾ ഒരു വിശദീകരണ കുറിപ്പ് നൽകേണ്ടതുണ്ട്. "ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷത" എന്ന ശീർഷകം നൽകിയാണ് നിയമ കമ്മീഷൻ മുകളിൽ പറഞ്ഞ വശത്തെക്കുറിച്ച് ചർച്ച ചെയ്തെങ്കിലും, ചർച്ചയുടെ കേന്ദ്രബിന്ദു ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷതയും സ്വാതന്ത്ര്യവുമായിരുന്നു; ആർബിട്രേറ്ററായി നിയോഗിക്കപ്പെടുന്ന ഒരു വ്യക്തി കക്ഷികളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു കക്ഷിയ്ക്ക് അനുകൂലമായോ കാണിക്കുന്ന പക്ഷപാതിത്വമാണ് അവിടെ പരിശോധിക്കപ്പെടുന്നത്. എന്നാൽ, അന്താരാഷ്ട്ര ആർബിട്രേഷന്റെ മേഖലയിൽ, നിഷ്പക്ഷത പൊതുവെ ആർബിട്രേറ്ററുടെ പൗരത്വവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അന്താരാഷ്ട്ര മേഖലയിൽ, "പ്രകടമായ നിഷ്പക്ഷത"എന്ന ആശയത്തിനും സമാന പ്രാധാന്യമുണ്ട്; അതായത് ഒരു ആർബിട്രേറ്ററുടെ പൗരത്വം, തർക്കത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കക്ഷികളിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമാണെങ്കിൽ അദ്ദേഹം നിഷ്പക്ഷനാണ് എന്ന് കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു. എന്നിരുന്നാലും, ഇവിടെ പരിഗണിക്കപ്പെടുന്ന വശം അതല്ലെന്ന് മാത്രമല്ല, "നിഷ്പക്ഷത" എന്ന പദം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്, തർക്കത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കക്ഷികളോട് യാതൊരു പക്ഷപാതിത്വവും കാണിക്കാതെ, നിഷ്പക്ഷമായും സ്വതന്ത്രമായും ആർബിട്രേറ്റർമാർ പ്രവർത്തിക്കേണ്ടത് സംബന്ധിച്ചാണ്. വാസ്തവത്തിൽ, "ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷത" എന്ന പദം ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് സാധാരണയായി ഉപയോഗിക്കുന്നത്.

18. നിയമക്കമ്മീഷന്റെ മേൽപ്പറഞ്ഞ നിർദേശവും അതിന്റെ അന്തഃസത്ത ഉൾക്കൊണ്ട് 2015-ലെ ഭേദഗതി നിയമത്തിലൂടെ വകുപ്പ് 12-ൽ നടത്തിയ ഭേദഗതിയും കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, പ്രധാനമായും "ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷത' ഉറപ്പാക്കാനാണ് വ്യവസ്ഥ ഭേദഗതി ചെയ്തതെന്ന് വ്യക്തമാണ്. ഈ ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിനായി, ഏതൊരു വ്യക്തിയ്ക്കും കരാറിലെ കക്ഷികളുമായോ അഭിഭാഷകരുമായോ തർക്കവിഷയവുമായോ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ

പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്ന വിഭാഗങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന ബന്ധം ഉണ്ടെങ്കിൽ, ആ വ്യക്തി ആർബിട്രേറ്റർ ആയി നിയമിക്കപ്പെടാൻ അയോഗ്യനായിരിക്കുമെന്ന് 12-ആം വകുപ്പിലെ 5-ആം ഉപ-വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്; മറിച്ച് സൂചിപ്പിക്കുന്ന, മുൻകാല കരാറുകൾ ഈ വ്യവസ്ഥയെ ഉല്ലംഘിക്കുകയില്ല. ഇനി അങ്ങനെ സംഭവിക്കുകയാണെങ്കിൽ, അതായത്, ആർബിട്രേഷനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഖണ്ഡവും മുകളിൽ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ള, ഭേദഗതി ചെയ്ത വ്യവസ്ഥകളും തമ്മിൽ പൊരുത്തപ്പെടുന്നില്ലെങ്കിൽ, ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുന്നത് ആർബിട്രേഷൻ കരാറിന്റെ പരിധിക്ക് പുറത്തായിരിക്കുമെന്ന് മാത്രമല്ല, അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ, അനുവദനീയമാകുന്ന പക്ഷം, ആർബിട്രേറ്ററെ/ആർബിട്രേറ്റർമാരെ നിയമിക്കാൻ ഹൈക്കോടതിയ്ക്ക് അധികാരം ഉണ്ടായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ്(5)-ൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന തടസ്സ ഖണ്ഡത്തിന്റെ പ്രഭാവമായിരിക്കും അതെന്നിരിക്കെ ആർബിട്രേഷൻ കരാർ പ്രകാരം നിയോഗിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കാൻ മറ്റേ കക്ഷിക്ക് നിർബന്ധിക്കാൻ കഴിയില്ല."

7. ***ഭാരത് ബ്രോഡ്ബാൻഡ് നെറ്റ്വർക്ക് ലിമിറ്റഡ്(മേൽപരാമർശം)*** കേസിൽ, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ്(5) ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനോട് ചേർത്തുവായിക്കുമ്പോൾ, ആർബിട്രേറ്റർ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുള്ള ഏതെങ്കിലും വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്ന വ്യക്തിയാണെങ്കിൽ, അദ്ദേഹം ഒരു ആർബിട്രേറ്ററായി പ്രവർത്തിക്കാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആകും എന്ന് വ്യക്തമാണെന്ന് ഈ കോടതി നിരീക്ഷിച്ചിരുന്നു. പ്രസ്തുത വ്യക്തി 'അയോഗ്യൻ' ആയി മാറുന്നതോടെ, അദ്ദേഹത്തിന് നിയമാനുസൃതമായി തന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നിർവഹിക്കാൻ കഴിയുകയില്ല. ഒരു വ്യക്തി ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കപ്പെടാൻ അയോഗ്യനാകുമ്പോൾ, ആ ആർബിട്രേറ്ററുടെ മുൻപാകെ തന്നെ അയാളുടെ നിയമനം ചോദ്യം ചെയ്യേണ്ട കാര്യമില്ലെന്നും പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിൽ നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. അതായത്, വകുപ്പ് 12(5)-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ പ്രകാരം ഒരു വ്യക്തി ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കപ്പെടാൻ അയോഗ്യൻ ആകുന്നതോടെ, നിയമപ്രകാരം അയാൾക്ക് ആർബിട്രേറ്ററുടെ ചുമതല നിർവഹിക്കാൻ സാധിക്കാതെയാകും.

ഈ ഘട്ടത്തിൽ പ്രസ്തുത വ്യക്തിയ്ക്ക് നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 14(1)(a) ബാധകമാകുകയും, അയാളുടെ അധികാരം തനിയെ റദ്ദാകുന്ന മുറയ്ക്ക് അയാൾക്ക് പകരം മറ്റൊരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കാവുന്നതുമാണ്.

7.1 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 58 പ്രകാരം, കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള തർക്കം പരിഹരിക്കേണ്ടത് രജിസ്ട്രാർ മാത്രമാണെന്നും 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ 30-ാം ബൈലോ ബാധകമാകുന്നത് മൂലം ഒരു കോടതിക്കും അധികാരപരിധി ഉണ്ടാകില്ലെന്നും അതിനാൽ തർക്കം മുൻ ജില്ലാ ജഡ്ജിക്ക് റഫർ ചെയ്ത നടപടിയ്ക്ക് സാധുതയില്ലെന്നുമുള്ള ഹർജിക്കാരുടെ വാദത്തിൽ കഴമ്പില്ല. ആർബിട്രേഷൻ നിയമം ഒരു പ്രത്യേക നിയമമാണെന്ന കാര്യത്തിൽ സംശയമില്ല. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5) പോലും ഒരു തടസ്സ ഖണ്ഡമാണ്. 31.03.2015-ലെ വിതരണക്കരാറിൽ, കക്ഷികൾക്കിടയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന തർക്കങ്ങൾ ആർബിട്രേഷൻ വഴി പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു വ്യവസ്ഥയുണ്ട്. 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 58 നിലനിൽക്കുമ്പോഴും, കരാർ പ്രകാരം നിയോഗിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ആർബിട്രേറ്റർ-ചെയർമാൻ-മുഖാന്തിരം തർക്കം പരിഹരിക്കാൻ കക്ഷികൾക്കിടയിൽ ധാരണയുണ്ട്. 31.03.2015 തീയതിയിലുള്ള കരാറിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ധാരണയും ആർബിട്രേഷൻ സംബന്ധിച്ച ഖണ്ഡവും പാലിക്കാൻ കക്ഷികൾ ബാധ്യസ്ഥരാണ്. അതിനാൽ, നിലവിലെ കേസിൽ 2001-ലെ രാജസ്ഥാൻ സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 58 ഒരു തരത്തിലും ബാധകമാകില്ല, എന്ന് മാത്രമല്ല ആർബിട്രേഷൻ നിയമത്തിന് കീഴിൽ ഒരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുന്നതിന് അത് തടസ്സമാകുകയുമില്ല.

8. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ്(5) ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനോട് ചേർത്തുവായിക്കുമ്പോൾ, ഹർജിക്കാരൻ-സഹകരണ സംഘത്തിലെ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട അംഗമായ ചെയർമാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആണെന്ന് പറയാൻ കഴിയുമോ ഇല്ലയോ എന്നതാണ് അടുത്തതായി പരിഗണിക്കേണ്ട ചോദ്യം. നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ 'ചെയർമാൻ' എന്ന് പരാമർശിച്ചിട്ടില്ലെന്നും മാനേജർ,ഡയറക്ടർ അല്ലെങ്കിൽ മാനേജ്മെന്റിൽ പങ്കാളിയായ

വ്യക്തി എന്നിവർ മാത്രമേ അയോഗ്യരാണെന്ന് പറയാൻ കഴിയൂ എന്നുമാണ് ഹർജിക്കാരന്റെ വാദം. ഈ വാദത്തിന് യാതൊരു സാധുതയുമില്ല. നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കേണ്ട വിധത്തിൽ, വകുപ്പ് 12-ൽ ഉപവകുപ്പ് (5) ഉൾപ്പെടുത്തിയതിന്റെ ഉദ്യേശം മനസ്സിലാക്കി വേണം, പ്രസ്തുത വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന അയോഗ്യത/അർഹതയില്ലായ്മ അതിന്റെ പൂർണ്ണ അർത്ഥത്തിൽ മനസ്സിലാക്കാൻ. ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ 'നിഷ്പക്ഷതയും സ്വാതന്ത്ര്യവും' ഉറപ്പാക്കാനാണ് ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കേണ്ട വിധം വകുപ്പ്12-ൽ ഉപവകുപ്പ് (5) ചേർത്തിരിക്കുന്നത്. 'ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ നിഷ്പക്ഷത' എന്ന ആശയത്തിലൂന്നിയാണ് പ്രസ്തുത വകുപ്പ് ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്. ***വോസ്റ്റാൽപൈൻ ഷൈനൻ*** (മേൽപരാമർശം) കേസിൽ കോടതി നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ,ഏതൊരു ആർബിട്രേഷൻ നടപടികളുടെയും മുഖമുദ്ര ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ സ്വാതന്ത്ര്യവും നിഷ്പക്ഷതയുമാണ്. എല്ലാ ജുഡീഷ്യൽ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കും അർദ്ധ-ജുഡീഷ്യൽ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കും ബാധകമാകുന്ന, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ അടിസ്ഥാനമായ തത്വങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് പക്ഷപാതത്തിനെതിരായ നിയമം; അതിനാലാണ്, കരാർ പ്രകാരം അനുവദനീയമാണെങ്കിലും, നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കുന്ന, വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5)-ൽ പരാമർശിച്ചിരിക്കുന്ന വ്യക്തികൾ ആർബിട്രേഷൻ നടത്താൻ അയോഗ്യരാകുന്നത്. **വോസ്റ്റാൽപൈൻ *ഷൈനൻ*** കേസിലെ (മേൽപരാമർശം) വിധിന്യായത്തിന്റെ 20 മുതൽ 22 വരെയുള്ള ഖണ്ഡികകളിൽ, കോടതി താഴെ പറയുന്ന പ്രകാരം നിരീക്ഷിക്കുകയും വിധിക്കുകയും ചെയ്തു:

> "20. ഏതൊരു ആർബിട്രേഷൻ നടപടികളുടെയും മുഖമുദ്ര ആർബിട്രേറ്റർമാരുടെ സ്വാതന്ത്ര്യവും നിഷ്പക്ഷതയുമാണ്. എല്ലാ ജുഡീഷ്യൽ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കും അർദ്ധ-ജുഡീഷ്യൽ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കും ബാധകമാകുന്ന, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ അടിസ്ഥാനമായ തത്വങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് പക്ഷപാതത്തിനെതിരായ നിയമം. കരാറിലെ കക്ഷികൾ തമ്മിലും ആർബിട്രേഷനുമായും ആർബിട്രേറ്റർമാർ തന്നെയുമായുമുള്ള ബന്ധം കരാർ സ്വഭാവമുള്ളതാണെന്നും, അതുപോലെ കക്ഷികൾ ഏർപ്പെടുന്ന

കരാറിൽ നിന്നാണ് ആർബിട്രേറ്ററുടെ നിയമനത്തിന് സാധുത ലഭിക്കുന്നതെന്നുമുള്ള വസ്തുതകൾ നിലനിൽക്കെ തന്നെ, അത്തരമൊരു ആർബിട്രേറ്ററുടെ സ്വാതന്ത്ര്യമില്ലായ്മയും പക്ഷപാതിത്വവും അദ്ദേഹത്തെ ആർബിട്രേഷൻ നടത്താൻ അയോഗ്യനാക്കുന്നത് ഇക്കാരണത്താലാണ്. കരാറിൽ ഏർപ്പെടുന്ന കക്ഷികൾ, കരാറിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുന്നതെങ്കിലും, പ്രസ്തുത വ്യക്തി കക്ഷികളിൽ നിന്ന് സ്വതന്ത്രനായി നിലകൊള്ളണമെന്നതാണ് ഈ യുക്തിയുടെ അടിസ്ഥാനം. കക്ഷികളുടെ പക്ഷപാതപരമായ താൽപ്പര്യങ്ങൾക്ക് വേണ്ടിയോ അവയ്ക്ക് അനുകൂലമായോ പ്രവർത്തിക്കാതിരിക്കുക എന്നത് ഒരു ആർബിട്രേറ്ററുടെ ചുമതലകളുടെയും ഉത്തരവാദിത്വങ്ങളുടെയും ഭാഗമാണ്. അടിസ്ഥാനപരമായി, ഒരു ആർബിട്രേറ്ററുടെ ദൗത്യം ന്യായനിർണ്ണയം നടത്തുകയാണെന്നതിനാൽ, പ്രസ്തുത വ്യക്തി കക്ഷികളിൽ നിന്ന് സ്വതന്ത്രനായി നിലകൊള്ളുന്നയാളും നിഷ്പക്ഷനുമായിരിക്കണം. ഹഷ്വാനി വേഴ്സസ് ജിവ്രാജ് കേസിൽ യുണൈറ്റഡ് കിംഗ്ഡത്തിലെ സുപ്രീം കോടതി ഈ വശം മനോഹരമായി വിശദീകരിച്ചിരിക്കുന്നത് താഴെ ചേർത്തിരിക്കുന്നു: (ഡബ്ലിയു.എൽ.ആർ പേജ് 1889, ഖണ്ഡിക 45)

"45. .. ...കരാറിന്റെ നിബന്ധനകൾക്കനുസൃതമായി കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള തർക്കം നിഷ്പക്ഷമായി പരിഹരിക്കുകയാണ് ഒരു ആർബിട്രേറ്ററെയോ ആർബിട്രേറ്റർമാരെയോ നിയമിക്കുന്നതിന്റെ പ്രധാന ലക്ഷ്യം; വ്യക്തിഗത സേവനം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന കരാറിലാണ് കക്ഷികളും ആർബിട്രേറ്റർമാരും ഏർപ്പെടുന്നതെങ്കിലും, അത് കക്ഷികളുടെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം നൽകുന്ന വ്യക്തിഗത സേവനങ്ങളല്ല."

21. അതുപോലെ, 1972-ൽ കൺസോർട്സ് ഉറി കേസിൽ, ഫ്രാൻസിലെ കോർ ദേ കസേഷൻ പുറപ്പെടുവിച്ച വിധിന്യായത്തിൽ ഇപ്രകാരം പറയുന്നു:

"നീതിന്യായ അധികാരത്തിന്റെ ഉറവിടം എന്തുതന്നെയായാലും, അത് പ്രയോഗിക്കാൻ സ്വതന്ത്രമായ ഒരു മനസ്സ് അനിവാര്യമാണ് എന്ന് മാത്രമല്ല അത് ഒരു ആർബിട്രേറ്റർക്ക് ഉണ്ടാകേണ്ട അവശ്യ ഗുണങ്ങളിൽ ഒന്നുമാണ്."

22. സ്വാതന്ത്ര്യവും നിഷ്പക്ഷതയും രണ്ട് വ്യത്യസ്ത ആശയങ്ങളാണ്.ഒരു ആർബിട്രേറ്റർ സ്വതന്ത്രനായിരിക്കാം, എന്നാൽ നിഷ്പക്ഷനാകണമെന്നില്ല; തിരിച്ചും സംഭവിക്കാം. സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ അപേക്ഷിച്ച് നിഷ്പക്ഷത കൂടുതൽ ആത്മനിഷ്ഠമായ ഒരു ആശയമാണ് എന്നത് പൊതുവെ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്. സ്വാതന്ത്ര്യം കൂടുതൽ വസ്തുനിഷ്ഠമായ ഒരു ആശയമായതിനാൽ, ആർബിട്രേഷൻ നടപടിക്രമങ്ങൾ തുടങ്ങുന്ന ഘട്ടത്തിൽ തന്നെ, ആർബിട്രേറ്റർ വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള വിവരങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ, പ്രസ്തുത വ്യക്തി എത്രത്തോളം സ്വതന്ത്രനായി പ്രവർത്തിക്കുമെന്ന് കക്ഷികൾക്ക് അനുമാനിക്കാവുന്നതാണ്. അതേസമയം, ആർബിട്രേഷൻ നടപടികൾ പുരോഗമിക്കുമ്പോഴാണ് ആർബിട്രേറ്ററുടെ പക്ഷപാതിത്വം കൂടുതൽ പ്രകടമാകുന്നത്."

9. മേൽപ്പറഞ്ഞ വിധിന്യായങ്ങളിലൂടെ ഈ കോടതി വ്യവസ്ഥാപിതമാക്കിയ നിയമം പ്രയോഗിക്കുകയും നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കേണ്ട വിധത്തിൽ, വകുപ്പ് 12-ൽ ഉപവകുപ്പ് (5) ഉൾപ്പെടുത്തിയതിന്റെ ലക്ഷ്യവും ഉദ്ദേശ്യവും കണക്കിലെടുക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ, ഹർജിക്കാരനായ സംഘത്തിന്റെ ചെയർമാൻ ആർബിട്രേറ്ററായി തുടരാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആണെന്ന് തീർച്ചയായും കണക്കാക്കാം. ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ 'ചെയർമാൻ' എന്ന വാക്ക് പ്രത്യേകമായി പരാമർശിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിലും,അത് ഉൾപ്പെടുന്ന ഖണ്ഡം 1; ഖണ്ഡം 2; ഖണ്ഡം 5; ഖണ്ഡം 12 എന്നിവയിലെ വ്യവസ്ഥകൾ താഴെ നൽകിയിരിക്കുന്നു:

"1. ആർബിട്രേറ്റർ കക്ഷിയുടെ ജീവനക്കാരനോ, കൺസൾട്ടന്റോ, ഉപദേഷ്ടാവോ അല്ലെങ്കിൽ കക്ഷിയുമായി പഴയതോ നിലവിലുള്ളതോ ആയ ബിസിനസ്സ് ബന്ധമുള്ള ആളോ ആണ്.

2. ആർബിട്രേറ്റർ നിലവിൽ ഒരു കക്ഷിയെയോ അല്ലെങ്കിൽ കക്ഷികളിൽ ഒരാളുടെ അഫിലിയേറ്റിനെയോ പ്രതിനിധീകരിക്കുകയോ ഉപദേശിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

5. കക്ഷികളിൽ ഒരാളുടെ അഫിലിയേറ്റിന് ആർബിട്രേഷൻ മുഖാന്തിരം തീർപ്പാക്കുന്ന തർക്കവിഷയത്തിൽ നേരിട്ട് പങ്കുണ്ടെങ്കിൽ, ആർബിട്രേറ്റർ ആ അഫിലിയേറ്റിന്റെ മാനേജർ, ഡയറക്ടർ അല്ലെങ്കിൽ മാനേജ്മെന്റിന്റെ ഭാഗമോ ആണ്, അല്ലെങ്കിൽ അതിൽ സമാനമായ നിയന്ത്രണ സ്വാധീനമുണ്ട്.

12. ആർബിട്രേറ്റർ കക്ഷികളിൽ ഒന്നിൽ ഒരു മാനേജർ, ഡയറക്ടർ അല്ലെങ്കിൽ മാനേജ്മെന്റിന്റെ ഭാഗമാണ്, അല്ലെങ്കിൽ അതിൽ സമാനമായ നിയന്ത്രണ സ്വാധീനമുണ്ട്."

9.1 നിലവിലെ കേസ് പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, സംഘത്തിന്റെ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട അംഗം/ഡയറക്ടറായ ചെയർമാൻ നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കുന്ന, വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപവകുപ്പ് (5) പ്രകാരം ഒരു ആർബിട്രേറ്റർ ആകാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആണെന്ന് ഉറപ്പിച്ച് പറയാൻ കഴിയും.

10. ഈ കേസിലെ എതിർകക്ഷി, ഏക ആർബിട്രേറ്റർ-ചെയർമാന്റെ മുമ്പാകെ ആർബിട്രേഷൻ നടപടികളിൽ പങ്കെടുത്തതിനാൽ വകുപ്പ് 11 പ്രകാരം ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിക്കുന്നതിനായി അദ്ദേഹം ഹൈക്കോടതിയെ സമീപിക്കാൻ പാടില്ലായിരുന്നുവെന്ന ഹർജിക്കാരുടെ വാദത്തിനും യാതൊരു പ്രസക്തിയുമില്ല. ***ഭാരത് ബ്രോഡ്ബാൻഡ് നെറ്റ്വർക്ക് ലിമിറ്റഡ്*** (മേൽപരാമർശം) കേസിൽ ഈ കോടതി വിധിച്ചത് പ്രകാരം, വകുപ്പ് 12(5)-നു അനുബന്ധമായ നിബന്ധന പാലിക്കുന്നതിന് രേഖാമൂലമുള്ള' വ്യക്തമായ കരാർ' ഉണ്ടായിരിക്കണം. പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിൽ 15, 20 ഖണ്ഡികകളിൽ, കോടതി ഇപ്രകാരം നിരീക്ഷിക്കുകയും വിധിക്കുകയും ചെയ്തു:

"15. മുൻവശത്ത്,ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കപ്പെട്ട ഒരു വ്യക്തിയ്ക്ക് നിയമപരമായി ആ ചുമതല നിറവേറ്റാൻ കഴിയാത്ത സാഹചര്യം പ്രതിപാദിക്കുന്ന, പുതിയ ഒരു

വ്യവസ്ഥയാണ് വകുപ്പ് 12(5). ഈ വ്യവസ്ഥ പ്രകാരം, കക്ഷികളുമായോ അഭിഭാഷകനുമായോ തർക്ക വിഷയവുമായോ ഒരു വ്യക്തിയ്ക്കുള്ള ബന്ധം ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന മാതൃയിൽ തന്നെ, മറിച്ച് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന ഏതൊരു മുൻകാല കരാറും വകുപ്പ് 12(5)-ലെ തടസ്സ ഖണ്ഡത്തിനാൽ ഉല്ലംഘിക്കപ്പെടും. അതിനു ശേഷം, അത്തരമൊരു വ്യക്തി ആർബിട്രേറ്റർ ആയി നിയമിക്കപ്പെടാൻ "അയോഗ്യൻ" ആയിരിക്കും എന്ന് ഉപ-വകുപ്പിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. ഈ അയോഗ്യത മറികടക്കാനുള്ള ഏക മാർഗം ഉപ-വകുപ്പിന് അനുബന്ധമായുള്ള നിബന്ധനയാണ്; കക്ഷികൾക്കിടയിൽ തർക്കങ്ങൾ ഉടലെടുത്തതിനുശേഷം, രേഖാമൂലമുള്ള, വ്യക്തമായ ഒരു കരാറിലൂടെ വകുപ്പ്12(5)-ന്റെ പ്രയോഗക്ഷമത ഒഴിവാക്കാൻ കക്ഷികൾക്ക് അനുവാദം നൽകുന്ന ഒരു പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥയാണിത്. അതായത്, കക്ഷികൾ തമ്മിൽ ഏത് വിധത്തിലുള്ള കരാറിൽ ഏർപ്പെട്ടാലും, ഒരു വ്യക്തി ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഏതെങ്കിലും വിഭാഗങ്ങളിൽ പെടുന്ന പക്ഷം, നിയമപ്രകാരം പ്രസ്തുത വ്യക്തി ആർബിട്രേറ്ററായി നിയോഗിക്കപ്പെടാൻ അയോഗ്യനാകുമെന്നത് വ്യക്തമാണ്. കക്ഷികൾക്കിടയിൽ തർക്കങ്ങൾ ഉടലെടുത്തതിനുശേഷം, "രേഖാമൂലമുള്ള, വ്യക്തമായ ഒരു കരാർ" വഴി ഈ ഉപ-വകുപ്പിന്റെ പ്രയോഗക്ഷമത ഒഴിവാക്കുക എന്നതാണ് നിയമാനുസൃതമായി ഈ അയോഗ്യത നീക്കം ചെയ്യാനുള്ള ഏക മാർഗം. ഏഴാം ഷെഡ്യൂൾ പ്രകാരം ആർബിട്രേറ്റർ ആയി നിയമിക്കപ്പെടാൻ അയോഗ്യനായ ഒരു വ്യക്തിയിൽ-ആ അയോഗ്യത നിലനിൽക്കെ തന്നെ-വിശ്വാസമുണ്ടെന്ന് പ്രസ്താവിച്ച് കക്ഷികൾ തയ്യാറാക്കുന്നതാണ് "രേഖാമൂലമുള്ള, വ്യക്തമായ കരാർ" എന്നത് സ്പഷ്ടമാണ്.

xxx xxx xxx

20. വകുപ്പ് 12(5)-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ ഈ കേസിന്റെ വസ്തുതകൾക്ക് എപ്രകാരം ബാധകമാകുമെന്നതാണ് ഇനി പരിശോധിക്കാനുള്ളത്. ഒരു കക്ഷിയുടെ പ്രവൃത്തിയിൽ നിന്ന് അയാൾ എതിർക്കാനുള്ള അവകാശം വേണ്ടെന്ന് വച്ചതായി കല്പിക്കുന്നത്

സംബന്ധിച്ച വ്യവസ്ഥകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 4-ൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി, വകുപ്പ് 12(5)-ന അനുബന്ധമായ നിബന്ധന ബാധകമാകണമെങ്കിൽ കക്ഷികൾക്കിടയിൽ തർക്കങ്ങൾ ഉടലെടുത്തതിന് ശേഷം, കക്ഷികൾ രേഖാമൂലമുള്ള, വ്യക്തമായ ഒരു കരാറിലൂടെ വകുപ്പ്12-ലെ ഉപവകുപ്പ്(5)-ന്റെ പ്രയോഗക്ഷമത വേണ്ടെന്ന് വയ്ക്കണം. ഇക്കാരണത്താൽ, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ്7-മായുള്ള സാമ്യത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള വാദവും തള്ളേണ്ടതാണ്. നിർബന്ധമായും രേഖാമൂലമായിരിക്കേണ്ട ആർബിട്രേഷൻ കരാറുകൾ സംബന്ധിച്ച വ്യവസ്ഥകൾ പ്രതിപാദിക്കുന്ന 7-ആം വകുപ്പിൽ, അത്തരം കരാറുകൾ അവയെ സംബന്ധിച്ചുള്ള രേഖകളിൽ ഉൾപ്പെടുത്താവുന്നതാണെന്നു പിന്നീട് വിശദീകരിക്കുന്നുമുണ്ട്. മറുവശത്ത്, "രേഖാമൂലമുള്ള, വ്യക്തമായ ഒരു കരാർ" എന്നാണ് വകുപ്പ് 12(5)-ൽ, പരാമർശിക്കുന്നത്. പ്രവൃത്തിയിൽ നിന്ന് അനുമാനിക്കേണ്ട ഒരു കരാറിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി, വാക്കുകളാൽ തീർത്ത ഒരു കരാറിനെയാണ് "രേഖാമൂലമുള്ള, വ്യക്തമായ ഒരു കരാർ" എന്ന പദപ്രയോഗം സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. ഇവിടെ, 1872-ലെ ഇന്ത്യൻ കരാർ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 9 പ്രധാനമാണ്. അതിൽ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു:

> “9. വാഗ്ദാനങ്ങൾ, പ്രകടമായവയും സൂചിതമായവയും.—ഏതെങ്കിലും വാഗ്ദാനം നിർദ്ദേശിക്കുകയോ സ്വീകരിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നത് വാക്കുകളിൽ രേഖപ്പെടുത്തുമ്പോൾ, ആ വാഗ്ദാനം പ്രകടമാണെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു. അത്തരം നിർദ്ദേശമോ അംഗീകാരമോ വാക്കുകളിൽ അല്ലാതെ നടത്തപ്പെടുമ്പോൾ, ആ വാഗ്ദാനം സൂചിതമാണെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു.”

ഇക്കാരണത്താൽ തന്നെ, രേഖാമൂലമുള്ള, 'പ്രകടമായ' ഒരു കരാർ ഉണ്ടാകേണ്ടത് പ്രധാനമാണ്.

ശ്രീ ഖാൻ ഒരു ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കപ്പെടാൻ യോഗ്യനല്ല എന്ന വസ്തുതയെക്കുറിച്ചുള്ള പൂർണ്ണമായ അറിവുള്ള ഇരു കക്ഷികളും, അദ്ദേഹം ആ പദവിയിൽ തുടരുന്നതിൽ തങ്ങൾക്ക് എതിർപ്പില്ലെന്നും അദ്ദേഹത്തിൽ പൂർണ്ണ വിശ്വാസം ഉണ്ടെന്നും വ്യക്തമാക്കുന്ന ഒരു കരാറാണ് ഇവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. നിലവിലെ കേസിന്റെ വസ്തുതകൾ

പരിശോധിക്കുമ്പോൾ അത്തരമൊരു പ്രകടമായ കരാർ നിലവിലുള്ളതായി വെളിപ്പെടുന്നില്ല. കേസിന്റെ വസ്തുതകളെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രകടമായ കരാറായി ഹൈക്കോടതി കണക്കാക്കുന്ന നിയമന ഉത്തരവ് 17.01.2017 തീയതിയിലേതാണ്. പ്രസ്തുത തീയതിയിൽ, അപ്പീൽവാദിയുടെ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടർക്ക് ശ്രീ ഖാനെ നിയമിക്കാൻ കഴിയില്ലെന്ന് അറിവുണ്ടായിരുന്നില്ലെന്നത് തീർച്ചയാണ്. എന്തെന്നാൽ, ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കുന്ന വകുപ്പ്12(5)-ൽ, മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറെ തന്നെ ആർബിട്രേറ്ററായി നിയമിക്കുന്നതിലെ സാധുതയില്ലായ്മ മാത്രമാണ് പരാമർശിക്കുന്നത്. സുപ്രീം കോടതി ടി.ആർ.എഫ് ലിമിറ്റഡ് കേസിലെ (മേൽപരാമർശം) വിധിന്യായത്തിലൂടെ നിയമം വ്യവസ്ഥാപിതമാക്കിയതിന് ശേഷമാണ് ശ്രീ ഖാന്റെ നിയമനം അസാധുവാണെന്നത് വ്യക്തമായത്. മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ചത് പോലെ, 03.07.2017-നു മാത്രമാണ് പ്രസ്തുത വിധി പുറപ്പെടുവിക്കപ്പെട്ടത്. ഈ തീയതിയ്ക്ക് ശേഷം, ശ്രീ ഖാന്റെ നിയമനത്തിന്റെ സാധുത സംബന്ധിച്ച് കക്ഷികൾക്കിടയിൽ പ്രകടമായ കരാർ ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെന്ന് മാത്രമല്ല, 07.10.2017-നു അപ്പീൽവാദി ടി.ആർ.എഫ് കേസിലെ (മേൽപരാമർശം) വിധിയിലേക്ക് ശ്രദ്ധ ക്ഷണിച്ചു കൊണ്ട് ഏക ആർബിട്രേറ്ററുടെ അടുക്കൽ അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കുകയും തനിക്ക് നിയമാനുസൃതം ആർബിട്രേറ്ററായി പ്രവർത്തിക്കാൻ അധികാരമില്ലെന്ന് പ്രഖ്യാപിക്കണമെന്ന് അദ്ദേഹത്തോട് ആവശ്യപ്പെടുകയും ചെയ്തിട്ടുമുണ്ട്. അതുപോലെ, ആർബിട്രേറ്ററുടെ മുൻപാകെ ഒരു അവകാശവാദ പ്രസ്താവന ഫയൽ ചെയ്തിരിക്കാം എന്ന വസ്തുത നിലനിൽക്കുമ്പോഴും, ആർബിട്രേറ്ററായി പ്രവർത്തിക്കാൻ അയോഗ്യനായതിന് ശേഷവും ശ്രീ ഖാൻ ആ പദവിയിൽ തുടരണമെന്ന് ഇരു കക്ഷികളും ആഗ്രഹിക്കുന്നുവെന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്ന, രേഖാമൂലമുള്ള വ്യക്തമായ ഒരു കരാർ നിലവിലുണ്ടെന്ന് അത് അർത്ഥമാക്കുന്നില്ല. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ, നിലവിലെ കേസിന്റെ വസ്തുതകളിൽ നിയമത്തിലെ 4, 7, 12(4), 13(2), 16(2) എന്നീ വകുപ്പുകൾ പ്രയോഗിക്കുകയും ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിച്ചത് അപ്പീൽവാദി ആയതിനാൽ ആർബിട്രേറ്ററുടെ യോഗ്യത സംബന്ധിച്ച് ചോദ്യമുയർത്താൻ അപ്പീൽവാദിയെ അനുവദിക്കാനാകില്ലെന്ന് പ്രസ്താവിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന അപവദിത വിധിന്യായത്തിൽ പിഴവുണ്ട്. ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിച്ചു കൊണ്ട് അപ്പീൽവാദി ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും ഈ കേസിലെ

എതിർകക്ഷി ആർബിട്രേറ്ററുടെ മുൻപാകെ അവകാശവാദ പ്രസ്താവന ഫയൽ ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നുമുള്ള വസ്തുതകൾ കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ,ക ക്ഷികൾ രേഖാമൂലം തങ്ങളുടെ അവകാശം വേണ്ടെന്ന് വച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് കരുതാമെന്ന് പ്രസ്താവിക്കുന്ന, ഈ അപ്പീൽ മുഖാന്തിരം ചോദ്യം ചെയ്യുന്ന വിധിന്യായത്തിലും പിഴവുണ്ട്. ശ്രീ ഖാന്റെ നിയമനം തന്നെ അസാധുവാകുമെന്ന് അപ്പീൽവാദി മനസ്സിലാക്കിയ ഘട്ടത്തിൽ തന്നെ, അദ്ദേഹം ഏക ആർബിട്രേറ്ററുടെ അടുക്കൽ അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കുകയും തന്റെ അധികാരം അവസാനിച്ചതായി അംഗീകരിക്കണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെടുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്."

11. മേൽപ്പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്തും മുകളിൽ വിശദീകരിച്ച കാരണങ്ങൾ കൊണ്ടും,നിയമത്തിലെ ഏഴാം ഷെഡ്യൂളിനൊപ്പം ചേർത്തുവായിക്കുന്ന, വകുപ്പ് 12-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് 5 പ്രകാരം ഏക ആർബിട്രേറ്റർ-ചെയർമാൻ ആർബിട്രേറ്ററായി പ്രവർത്തിക്കാൻ 'അയോഗ്യൻ' ആകുന്നതോടെ, ആ പദവിയിൽ തുടരാൻ അദ്ദേഹത്തിനുള്ള അധികാരവും നഷ്ടപ്പെടുന്നു. അതിനാൽ, കരാറിലെ ഖണ്ഡം 13 പ്രകാരം നിയോഗിക്കപ്പെട്ട ഏക ആർബിട്രേറ്റർ-ചെയർമാനെ കൂടാതെ നിയമത്തിലെ 11, 14 വകുപ്പുകൾ സംയുക്തമായി നൽകുന്ന അധികാരം വിനിയോഗിച്ച് മറ്റൊരു ആർബിട്രേറ്ററെ നിയമിച്ചതിൽ ഹൈക്കോടതിയ്ക്ക് എന്തെങ്കിലും പിഴവ് പറ്റിയെന്ന് പറയാനാകില്ല.

12. മേൽപ്പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്തും മുകളിൽ വിശദീകരിച്ച കാരണങ്ങൾ കൊണ്ടും നിലവിലെ അപേക്ഷകൾ ഈ കോടതി തള്ളുന്നു.

അതനുസരിച്ച് പ്രത്യേകാനുമതി ഹർജികളും തള്ളുന്നു.

അങ്കിത് ഗ്യാൻ എസ്.എൽ.പികൾ തള്ളുന്നു.